

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

10 март 2022 година*

„Преюдициално запитване — Право на свободно движение и на свободно пребиваване на територията на държавите членки — Член 21 ДФЕС — Директива 2004/38/ЕО — Член 7, параграф 1, буква б) и член 16 — Дете, което е гражданин на държава членка и пребивава в друга държава членка — Производно право на пребиваване на родителя, който действително упражнява родителските права върху това дете — Изискване за пълно здравно застрахователно покритие — Дете, което има право на постоянно пребиваване за част от съответните периоди“

По дело C-247/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Social Security Appeal Tribunal (Northern Ireland) (Апелативен съд по социалноосигурителни въпроси (Северна Ирландия, Обединено кралство) с акт от 11 март 2020 г., постъпил в Съда на 7 април 2020 г., в рамките на производство по дело

VI

срещу

The Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Е. Regan, председател на състава, С. Lycourgos, председател на четвърти състав, I. Jarukaitis, М. Ilešič (докладчик) и А. Kumin, съдии,

генерален адвокат: G. Hogan,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за VI, първоначално от R. Drabble, QC, и М. Black, solicitor, впоследствие от R. Drabble, QC, и от С. Rothwell и S. Park, solicitors,

* Език на производството: английски.

- за норвежкото правителство, от К. Мое Winther, L. Furuholmen, Т. Hostvedt Aarthur и Т. Midttun Tobiassen, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от Е. Montaguti и J. Tomkin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 септември 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 21 ДФЕС и на член 49 ДФЕС, както и на членове 7 и 16 от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между VI и Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs (Данъчна и митническа администрация, Обединеното кралство) (наричана по-нататък „HMRC“) по повод на правото на VI да пребивава в Обединеното кралство в периодите от 1 май 2006 г. до 20 август 2006 г. и от 18 август 2014 г. до 25 септември 2016 г. и да получава там за тези периоди данъчен кредит за отглеждане на дете и детски надбавки.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2004/38

- 3 Съображения 1, 2, 10 и 18 от Директива 2004/38 гласят следното:
 - „(1) Гражданството на Съюза дава на всеки гражданин на Съюза основно и индивидуално право да се движи и пребивава свободно на територията на държавите членки при съблюдаване на постановените в Договора ограничения и условия и на мерките, взети за прилагането му.
 - (2) Свободното движение на хора представлява една от основните свободи на вътрешния пазар, който включва пространство без вътрешни граници[...] в ко[е]то свободата се гарантира в съответствие с разпоредбите на Договора.

[...]

(10) Лица, които упражняват правото си на пребиваване, не следва да се превръщат в неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка по време на първоначалния период на пребиваване. Поради това правото на пребиваване за гражданите на Съюза и членовете на техните семейства за период по-дълъг от три месеца следва да подлежи на определени условия.

[...]

(18) За да бъде истинско средство за интеграция в обществото на приемащата държава членка, в която пребивава гражданинът на Съюза, веднъж след като е било получено, правото на постоянно пребиваване не би трябвало да бъде обект на никакви условия“.

4 Съгласно член 1, букви а) и б) от Директива 2004/38 тя се отнася до условията, уреждащи упражняването на правото на гражданите на Съюза и на членовете на техните семейства на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, както и до правото на постоянно пребиваване в държавите членки.

5 Член 2 от тази директива, озаглавен „Определения“, предвижда:

„За целите на настоящата директива:

1) „Гражданин на Съюза“ означава лице, което има гражданство на държава членка;

2) „Член на семейство“ означава:

а) съпруга/съпругата;

б) партньор, с когото гражданинът на Съюза е сключил регистрирано съжителство въз основа на законодателството на държава членка, ако законодателството на приемащата държава членка третира регистрираното съжителство като равносилно на брак и в съответствие с условията, посочени в приложимото за случая законодателство на приемащата държава членка;

в) преки наследници, които са на възраст под 21 години или които са лица на издръжка, както и такива, които са наследници на съпруга/съпругата или партньора така, както е определен в буква б);

г) преки роднини по възходяща линия на издръжка, както и такива преки роднини на съпруга/съпругата или партньора, така както е определен в буква б);

[...]“.

6 Глава III от посочената директива съдържа в членове 6—15 разпоредбите относно правото на пребиваване.

7 Член 7 от посочената директива, озаглавен „Право на пребиваване за повече от три месеца“, предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Всички граждани на Съюза имат право да пребивават на територията на друга държава членка за срок, по-дълъг от три месеца, ако те:

а) са работници или самостоятелно заети лица в приемащата държава членка; или

- б) притежават достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си, с цел да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка през времето си на пребиваване и притежават пълно здравно застрахователно покритие в приемащата държава членка; или
- в) – са записани в частно или държавно учебно заведение, акредитирано или финансирано от приемащата държава членка въз основа на нейното законодателство или административна практика, с основната цел да преминат курс на обучение, включително професионално обучение, и
- притежават пълно здравно застрахователно покритие в приемащата държава членка и убедят съответните национални власти, посредством декларация или други равностойни средства, избрани от тях, че притежават достатъчни финансови средства за себе си и за членовете на семейството си, с цел да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка през времето си на пребиваване; или
- г) са членове на семейството, придружаващи или присъединяващи се към гражданин на Съюза, който отговаря на условията, посочени в букви а), б) или в).
2. Правото на пребиваване, предвидено в параграф 1, обхваща и членове на семейството, които не са граждани на държава членка и които придружават или се присъединяват към гражданина на Съюза в приемащата държава членка, при условие че този гражданин на Съюза отговаря на условията, посочени в параграф 1, букви а), б) или в)“.
- 8 Член 12 от Директива 2004/38, озаглавен „Запазване на правото на пребиваване на членове на семейството в случай на смърт или отпътуване на гражданина на Съюза“, предвижда в параграф 2, втора алинея:
- „Преди придобиването на право на постоянно пребиваване, правото на пребиваване на въпросните лица се определя от изискването те да могат да покажат, че са работници или самостоятелно заети лица или че притежават достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си, за да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка по време на пребиваването си, и че притежават пълно здравно застрахователно покритие в приемащата държава членка, или че са членове на вече създадено в приемащата държава членка семейство на лице, отговарящо на тези изисквания. [...]“.
- 9 Член 14 от тази директива, озаглавен „Запазване на правото на пребиваване“, предвижда в параграф 2, първа алинея:
- „Гражданите на Съюза и членовете на техните семейства притежават правото на пребиваване, предвидено в членове 7, 12 и 13, дотогава, докато отговарят на условията, посочени в тези членове“.
- 10 Глава IV от посочената директива съдържа в членове 16—21 разпоредбите, уреждащи правото на постоянно пребиваване.

- 11 Раздел I от Директива 2004/38, озаглавен „Изисквания за придобиване на право“, включва член 16, който предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Граждани на Съюза, които са пребивавали законно в приемащата държава членка в продължение на непрекъснат срок от пет години, имат право на постоянно пребиваване в тази държава. Това право не зависи от условията, предвидени в глава III.

2. Параграф 1 се прилага също така за членове на семейството, които не са граждани на държава членка, ако те са пребивавали законно заедно с гражданина на Съюза в приемащата държава членка в продължение на непрекъснат срок от пет години“.

Регламент (ЕС) № 492/2011

- 12 Съображение 1 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза (ОВ L 141, 2011 г., стр. 1) гласи:

„Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността [(ОВ L 257, 1968 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11)] е бил неколкократно и съществено изменян. С оглед постигане на яснота и рационалност посоченият регламент следва да бъде кодифициран“.

- 13 Съгласно член 10 от Регламент № 492/2011, съответстващ на член 12 от Регламент № 1612/68:

„Децата на гражданин на държава членка, който е или е бил нает на работа на територията на друга държава членка, се допускат до общото образование, курсовете за производствено и професионално обучение както гражданите на тази държава, ако тези деца пребивават на нейна територия.

Държавите членки насърчават инициативите, насочени към предоставяне възможност на тези деца да посещават такива курсове при най-добрите възможни условия“.

Споразумението за оттегляне

- 14 С Решение (ЕС) 2020/135 от 30 януари 2020 година относно сключването на Споразумението за оттегляне на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) (ОВ L 29, 2020 г., стр. 1) Съветът на Европейския съюз одобрява от името на Европейския съюз и на ЕОАЕ това споразумение (ОВ L 29, 2020 г., стр. 7, наричано по-нататък „споразумението за оттегляне“), приложено към това решение.

- 15 Член 86 от споразумението за оттегляне, озаглавен „Висящи дела пред Съда на Европейския съюз“, предвижда в параграфи 2 и 3:

„2. Съдът на Европейския съюз продължава да е компетентен да се произнася преюдициално по запитвания от съдилища и трибунали на Обединеното кралство, отправени преди края на преходния период.

3. За целите на настоящата глава производството се счита[...] за образувано пред Съда на Европейския съюз [...] в момента, в който исковата молба е била регистрирана от секретариата на Съда [...].“
- 16 Член 89, параграф 1 от споразумението за оттегляне гласи:
- „Съдебните решения и определения на Съда на Европейския съюз, постановени преди края на преходния период, както и съдебните решения и определения, постановени след края на преходния период в производствата, посочени в членове 86 и 87, имат задължителна сила в своята цялост спрямо Обединеното кралство и на негова територия“.
- 17 Съгласно член 126 от споразумението за оттегляне преходният период започва да тече от датата на влизане в сила на това споразумение, а именно 1 февруари 2020 г., и изтича на 31 декември 2020 г.

Правото на Обединеното кралство

- 18 Директива 2004/38 е транспонирана в правния ред на Обединеното кралство посредством Immigration (European Economic Area) Regulations 2006 (Правилник за имиграцията (Европейско икономическо пространство) от 2006 г., наричан по-нататък „Правилникът за имиграцията от 2006 г.“), който впоследствие е консолидиран с Immigration (European Economic Area) Regulations 2016 (Правилник за имиграцията (Европейско икономическо пространство) от 2016 г., наричан по-нататък „Правилникът за имиграцията от 2016 г.“).
- 19 Член 4, параграф 1 от Правилника за имиграцията от 2016 г. определя различните категории граждани на Съюза, посочени в член 7, параграф 1, букви а)–в) от Директива 2004/38, а именно съответно тези на заетите лица, самостоятелно заетите лица, самоиздържащите се лица и студентите. Този член 4, параграф 1, буква с) определя „самоиздържащото се лице“ като лице, което притежава достатъчно средства, за да не се превърне в тежест за системата за социално подпомагане на Обединеното кралство през времето си на пребиваване и притежава пълно здравно застрахователно покритие в Обединеното кралство.
- 20 В член 4, параграф 3 от Правилника за имиграцията от 2016 г. се уточнява за членовете на семейството на самоиздържащото се лице, чието право на пребиваване зависи от правото на това лице, че изискването за притежаване на пълно здравно покритие в Обединеното кралство е изпълнено само ако това покритие обхваща както посоченото лице, така и членовете на неговото семейство.
- 21 Член 6, параграф 1 от Правилника за имиграцията от 2016 г. определя понятието „отговарящи на изискванията лица“ за целите на този правилник. Съгласно този член 6, параграф 1, буква d) понятието „отговарящо на изискванията лице“ включва самоиздържащите се лица по смисъла на член 4, параграф 1, буква с) от посочения правилник.
- 22 Съгласно член 14, параграф 1 от Правилника за имиграцията от 2016 г. отговарящото на изискванията лице има право да пребивава в Обединеното кралство за времето, през което то продължава да отговаря на изискванията.

- 23 Съгласно член 15, параграф 1, буква а) от Правилника за имиграцията от 2016 г. гражданин на Европейското икономическо пространство (ЕИП), който е пребивавал в Обединеното кралство в съответствие с този правилник за непрекъснат период от пет години, придобива право на постоянно пребиваване в Обединеното кралство. По силата на посочения член 15, параграф 1, буква б) същото се отнася и за член на семейството на гражданин на ЕИП, който не е гражданин на държава членка, но е пребивавал в Обединеното кралство заедно с този гражданин в съответствие със споменатия правилник за непрекъснат период от пет години.
- 24 Член 16 от Правилника за имиграцията от 2016 г., който съответства на член 15а от Правилника за имиграцията от 2006 г., предвижда условията, при които дадено лице може да бъде признато за притежаващо производно право на пребиваване в Обединеното кралство. Съгласно член 16, параграфи 1 и 2 от Правилника за имиграцията от 2016 г. лице, което действително упражнява родителските права по отношение на гражданин на ЕИП, който пребивава в Обединеното кралство, има производно право да пребивава в тази държава, когато въпросният гражданин на ЕИП е под 18-годишна възраст, пребивава в Обединеното кралство като самоиздържащ се и не би могъл да остане в Обединеното кралство, ако посоченото лице напусне Обединеното кралство за неопределен период.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 25 VI е пакистанска гражданка, пребиваваща със съпруга си, който също е пакистански гражданин, и четирите им деца в Северна Ирландия (Обединеното кралство). През 2004 г. там е роден синът им, който има ирландско гражданство.
- 26 VI и съпругът ѝ разполагат с достатъчно средства, за да задоволяват потребностите си, както и тези на семейството си. По-специално съпругът на VI е работил и е подлежал на облагане с данък през целите разглеждани в главното производство периоди. VI, която първоначално полага грижи за децата си, работи и подлежи на облагане с данък от април 2016 г.
- 27 Между страните в главното производство е безспорно, че поне в периода от 17 август 2006 г. до 16 август 2014 г. VI и семейството ѝ са имали пълно здравно застрахователно покритие и че поради това по силата на член 15а, параграфи 1 и 2 от Правилника за имиграцията от 2006 г. VI се е ползвала с производно право на пребиваване като лице, което действително упражнява родителските права по отношение на дете, „самоиздържащ се“ гражданин на ЕИП.
- 28 Страните също така не спорят, че поради законното си пребиваване в Обединеното кралство за непрекъснат период от пет години синът на VI е придобил право на постоянно пребиваване в Обединеното кралство.
- 29 За сметка на това страните в главното производство спорят относно правото на VI да ползва за периодите от 1 май 2006 г. до 20 август 2006 г., както и от 18 август 2014 г. до 25 септември 2016 г., от една страна, данъчен кредит за дете на издръжка, и от друга страна, детски надбавки. Запитващата юрисдикция съединява за целите на настоящото преюдициално запитване двете жалби във връзка с висящите пред нея спорове в главното производство, тъй като имат един и същ предмет, а именно правото на пребиваване в Обединеното кралство на VI през въпросните периоди.

- 30 Всъщност според HMRC такова право липсва, тъй като VI няма пълно здравно застрахователно покритие през посочените периоди. Следователно за тези периоди тя не можела да се ползва нито от данъчен кредит за отглеждане на дете, нито от детски надбавки. HMRC обаче признава, че евентуално надплатената сума не подлежи на възстановяване от VI, тъй като тя нито е представила неправилно, нито е пропуснала да съобщи каквито и да било факти.
- 31 При тези обстоятелства Social Security Appeal Tribunal (Northern Ireland) (Апелативен съд по социалноосигурителни въпроси (Северна Ирландия, Обединеното кралство) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Длъжно ли е дете, пребиваващо постоянно в [ЕИП], да поддържа пълно здравно застрахователно покритие, за да запази правото си на пребиваване, както би следвало да прави в качеството на самоиздържащо се лице съгласно член 4, параграф 1 от Правилника за имиграцията от 2016 г.?
- 2) Неправомерно ли е изискването по член 4, параграф 3, буква б) от Правилника за имиграцията от 2016 г. — съгласно което условието за пълно здравно застрахователно покритие в Обединеното кралство за учащо се или самоиздържащо се лице е изпълнено по отношение на член 16, параграф 2, буква б), подточка ii) от Правилника за имиграцията от 2016 г. само ако въпросното покритие обхваща както това лице, така и всички съответни членове на неговото семейство — от гледна точка на правото на Съюза предвид член 7, параграф 1 от Директива 2004/38 и решение на Съда от 23 февруари 2010 г., Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83, т. 70)?
- 3) Считат ли се вследствие на констатацията, съдържаща се в точка 53 от решение Ahmad/Secretary of State for the Home Department [2014] EWCA Civ 988, действащите реципрочни договорености между Обединеното кралство и Ирландия по отношение на здравното застрахователно покритие в рамките на общата зона за пътуване за „реципрочни договорености“, които съответно представляват пълно здравно застрахователно покритие за целите на член 4, параграф 1 от Правилника за имиграцията от 2016 г.?”.

Относно компетентността на Съда

- 32 Съгласно постоянната съдебна практика Съдът следва да разгледа условията, при които е сезиран от националния съд, за да провери собствената си компетентност (решение от 15 юли 2021 г., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 45 и цитираната съдебна практика).
- 33 В това отношение от член 19, параграф 3, буква б) ДЕС и от член 267, първа алинея ДФЕС следва, че Съдът е компетентен да се произнася преюдициално относно тълкуването на правото на Съюза или по валидността на актовете на институциите на Съюза. В член 267, втора алинея по същество се уточнява, че когато въпрос, който може да бъде предмет на преюдициално запитване, е повдигнат във висящо дело пред юрисдикция на държава членка, тази юрисдикция би могла, ако счита, че по този въпрос е необходимо решение, за да постанови своето решение, да поиска от Съда да се произнесе.

- 34 В настоящия случай на 1 февруари 2020 г. — датата, на която влиза в сила споразумението за оттегляне, Обединеното кралство се оттегля от Съюза, като по този начин става трета държава. От това следва, че считано от тази дата, съдилищата и трибуналите на тази държава вече не могат да се приемат за юрисдикции на държава членка.
- 35 В член 126 от това споразумение обаче е предвиден преходен период между датата на влизане в сила на посоченото споразумение, а именно 1 февруари 2020 г., и 31 декември 2020 г. Член 127 от него предвижда, че освен ако в същото споразумение не е предвидено друго, през тази период правото на Съюза е приложимо по отношение на и в Обединеното кралство, поражда същите правни последици като тези, които поражда в Съюза и неговите държави членки, и се тълкува и прилага в съответствие със същите методи и общи принципи като тези, приложими в Съюза.
- 36 Член 86, параграф 2 от споразумението за оттегляне предвижда също, че Съдът продължава да е компетентен да се произнася преюдициално по запитвания от съдилища и трибунали на Обединеното кралство, отправени преди края на преходния период. Освен това от параграф 3 от този член следва, че преюдициалните запитвания се считат за отправени по смисъла на посочения параграф 2 в момента, в който преюдициалното запитване е било регистрирано от секретариата на Съда.
- 37 Настоящото преюдициално запитване е отправено до Съда от съд на Обединеното кралство на 7 април 2020 г., а именно преди края на преходния период, в рамките на разглежданите в главното производство спорове по повод правото на VI да пребивава в Обединеното кралство в периодите от 1 май 2006 г. до 20 август 2006 г. и от 18 август 2014 г. до 25 септември 2016 г. и да получава там за тези периоди данъчен кредит за отглеждане на дете и детски надбавки.
- 38 От това следва, от една страна, че разглежданото в главното производство положение се отнася до периоди, предшествващи оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза и изтичането на преходния период, и следователно попада в приложното поле *ratione temporis* на правото на Съюза. От друга страна, Съдът е компетентен съгласно член 86, параграф 2 от това споразумение да се произнесе преюдициално по искането на запитващата юрисдикция, тъй като с него се иска тълкуване на правото на Съюза.

По искането за разглеждане по реда на бързото производство

- 39 Запитващата юрисдикция иска от Съда да разгледа настоящото дело по реда на бързото производство, предвидено в член 105 от Процедурния правилник на Съда. Макар самата юрисдикция да не е мотивирала това искане, от акта за преюдициално запитване е видно, че то е направено след искане в този смисъл от страна на VI и че последната е мотивирала необходимостта от използването на това производство, първо, с изтичането на 31 декември 2020 г. на преходния период, предвиден в споразумението за оттегляне, след което изпълнението на решение на Съда би било по-трудно, второ, с обстоятелството, че HMRC все още иска да събере сумите, които според нея били недължимо платени като данъчен кредит за отглеждане на дете, и трето, с обстоятелството, че от октомври 2016 г. VI не получава социалните помощи, на които твърди, че има право.

- 40 Член 105, параграф 1 от Процедурния правилник предвижда, че по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат, председателят на Съда може да реши определено преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на бързо производство, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.
- 41 В това отношение е важно да се припомни, че бързото производство е процесуален способ, който следва да се прилага в случай на извънредна неотложност (решение от 21 декември 2021 г., *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, т. 37 и цитираната съдебна практика).
- 42 В настоящия случай, след изслушване на съдията докладчик и на генералния адвокат, с решение от 20 юли 2020 г. председателят на Съда отхвърля искането настоящото дело да бъде разгледано по реда на бързото производство.
- 43 Всъщност, що се отнася, първо, до довода за изтичането на преходния период, предвиден в споразумението за оттегляне, от член 89, параграф 1 от това споразумение във връзка с член 86, параграф 2 от него следва, че преюдициалните решения, които Съдът постановява след края на преходния период по запитването от съд или трибунал на Обединеното кралство, отправено преди края на този период, имат задължителна сила в своята цялост спрямо Обединеното кралство и на неговата територия.
- 44 По отношение, второ, на довода, изведен от обстоятелството, че HMRC все още иска да събере сумите, които според нея били недължимо платени като данъчен кредит за отглеждане на дете, от фактическите констатации — направени в преюдициалното запитване от запитващата юрисдикция, която единствена е компетентна в това отношение — резюмирани в точка 30 от настоящото съдебно решение, е видно, че HMRC вече признава, че евентуално надплатената сума не подлежи на възстановяване от VI, тъй като тя нито е представила неправилно, нито е пропуснала да съобщи каквито и да било факти.
- 45 Трето, що се отнася до обстоятелството, че от октомври 2016 г. VI не получава социалните помощи, на които твърди, че има право, следва да се констатира, че дори ако от съдебните решения в споровете в главното производство, които се отнасят до периоди, предшествващи тази дата, следва да възникне задължение за HMRC да осъществи плащането на тези помощи и за периодите след тази дата, от представената на Съда преписка не следва, че неплащането на посочените помощи ще постави VI и нейното семейство в положение на материална нищета, което може да обоснове разглеждане на делото по реда на бързото производство (в това отношение вж. решение от 15 юли 2021 г., *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 44). Все пак нито самият интерес на правните субекти възможно най-бързо да се установи обхватът на правата, които черпят от правото на Съюза, колкото и да е важен и законен този интерес, нито чувствителността на делото от икономическа или социална гледна точка сами по себе си не предполагат необходимост от разглеждане в кратки срокове по смисъла на член 105, параграф 1 от Процедурния правилник (в този смисъл вж. определение от 26 ноември 2020 г., *Банка ДСК и Фронтекс интернешънъл*, C-807/19, EU:C:2020:967, т. 38).
- 46 При тези обстоятелства с оглед на предоставената на Съда информация не следва, че настоящото дело е толкова неотложно, че да е обосновано по изключение отклонение от общите процесуални норми, приложими за преюдициалните производства.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

- 47 Следва да се припомни, че системата за сътрудничество, установена от член 267 ДФЕС, е основана на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда. В производство, образувано съгласно този член, националните разпоредби трябва да се тълкуват от юрисдикциите на държавите членки, а не от Съда и той не бива да се произнася относно съвместимостта на норми на вътрешното право с разпоредбите на правото на Съюза. За сметка на това Съдът е компетентен да предостави на националната юрисдикция всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които да ѝ позволят да прецени съвместимостта на нормите на вътрешното право с правната уредба на Съюза (решение от 18 ноември 2020 г., *Syndicat CFTC*, C-463/19, EU:C:2020:932, т. 29 и цитираната съдебна практика).
- 48 Освен това в рамките на това производство за сътрудничество Съдът трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 15 юли 2021 г., *The Department for Communities in Northern Ireland*, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 61 и цитираната съдебна практика). В това отношение Съдът трябва да извлече от всички предоставени от националната юрисдикция данни, по-конкретно от мотивите на акта за преюдициално запитване, тези разпоредби от правото на Съюза, които е необходимо да бъдат тълкувани предвид предмета на спора (решение от 13 септември 2016 г., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 49 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че между страните в главното производство е безспорно, че VI разполага с достатъчно средства, за да задоволява своите потребности, както и тези на сина си, гражданин на Съюза, роден през 2004 г., и че поне в периода от 17 август 2006 г. до 16 август 2014 г. те са имали пълно здравно застрахователно покритие. Оттук следва, че синът на VI и самата тя, в качеството си на родител, който действително упражнява родителските права върху него, са се ползвали през целия този период с право на пребиваване в Обединеното кралство съгласно член 21, параграф 1 ДФЕС и член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 (вж. по аналогия решения от 19 октомври 2004 г., *Zhu и Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, т. 42—47, и от 13 септември 2016 г., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 41—53).
- 50 Така, след като е пребивавал законно в Обединеното кралство в продължение на непрекъснат срок от пет години, най-късно на 17 август 2011 г. синът на VI е придобил право на постоянно пребиваване в тази държава по силата на член 16, параграф 1 от Директива 2004/38.
- 51 Споровете в главното производство се отнасят до правото на VI да получи данъчен кредит за отглеждане на дете и детски надбавки, от една страна, за период преди 17 август 2006 г., през който синът ѝ още не е имал право на постоянно пребиваване в Обединеното кралство по силата на член 16, параграф 1 от Директива 2004/38, и от друга страна, за период след 16 август 2014 г., през който той е имал такова право. Според HMRC за тези периоди VI не може да получи нито данъчен кредит за отглеждане на дете, нито детски надбавки, тъй като през посочените периоди не е имала пълно здравно застрахователно покритие и следователно не е разполагала с производно право на пребиваване в Обединеното кралство.

52 Така с въпросите си запитващата юрисдикция иска да се установи в каква степен изискването за поддържане на пълно здравно застрахователно покритие в приемащата държава членка, предвидено в член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38, е било приложимо за VI и за сина ѝ през същите периоди и евентуално дали застрахователното покритие, което са имали, е било достатъчно, за да се изпълни това изискване. Следователно въпросите трябва да се преформулират в този смисъл.

По първия въпрос

53 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 21 ДФЕС и член 16, параграф 1 от Директива 2004/38 трябва да се тълкуват в смисъл, че дете, гражданин на Съюза, което е придобило право на постоянно пребиваване, и родителят, който действително упражнява родителските права върху него, са длъжни да притежават пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на член 7, параграф 1, буква б) от тази директива, за да запазят правото си на пребиваване в приемащата държава.

54 Що се отнася до това дете, което е гражданин на Съюза, следва да се отбележи, че член 16, параграф 1 от Директива 2004/38 изрично предвижда, че правото на постоянно пребиваване, което имат гражданите на Съюза, след като са пребивавали законно в приемащата държава членка в продължение на непрекъснат срок от пет години, „не зависи от условията, предвидени в глава III“. Следователно това право не зависи по-конкретно от условията, предвидени в член 7, параграф 1, буква б) от тази директива, за притежаване на достатъчно средства за себе си и за семейството си, както и на пълно здравно застрахователно покритие.

55 Съображение 18 от посочената директива уточнява в това отношение, че „[з]а да бъде истинско средство за интеграция в обществото на приемащата държава членка, в която пребивава гражданинът на Съюза, веднъж след като е било получено, правото на постоянно пребиваване не би трябвало да бъде обект на никакви условия“.

56 Що се отнася до родителя, гражданин на трета държава, който действително упражнява родителските права върху посоченото дете, следва да се отбележи, че член 16, параграф 2 от Директива 2004/38, съгласно който параграф 1 от този член се прилага също така за членове на семейството, които не са граждани на държава членка, ако те са пребивавали законно заедно с гражданина на Съюза в приемащата държава членка в продължение на непрекъснат срок от пет години, не се прилага към положението на такъв родител.

57 Всъщност, както следва от член 2, точка 2 от Директива 2004/38, понятието „член на семейство“ по смисъла на тази директива се свежда, що се отнася до роднините по възходяща линия на гражданин на Съюза, до „преки[те] роднини по възходяща линия на издръжка“. Следователно, когато ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза е на издръжката на родителя си, гражданин на трета държава, последният не може да твърди, че има качеството на пряк роднина по възходяща линия „на издръжка“ по смисъла на посочената директива, за да получи право на пребиваване в приемащата държава членка (вж. в този смисъл решение от 13 септември 2016 г., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 50 и цитираната съдебна практика).

58 Като се има предвид това, съгласно установената съдебна практика правото на постоянно пребиваване в приемащата държава членка, което правото на Съюза предоставя на ненавършил пълнолетие гражданин на друга държава членка, трябва да се разглежда, за да

се гарантира полезното действие на това право на пребиваване, като непременно включващо по силата на член 21 ДФЕС право на родителя, който действително упражнява родителските права върху този ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза, да пребивава с него в приемащата държава членка, независимо от гражданството на този родител (вж. в този смисъл решения от 19 октомври 2004 г., Zhu и Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, т. 45 и 46, и от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 51 и 52).

- 59 От това следва, че неприложимостта на условията, посочени по-специално в член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38, вследствие на придобиването от посоченото ненавършило пълнолетие лице на право на постоянно пребиваване по силата на член 16, параграф 1 от тази директива обхваща съгласно член 21 ДФЕС този родител.
- 60 С оглед на гореизложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 21 ДФЕС и член 16, параграф 1 от Директива 2004/38 трябва да се тълкуват в смисъл, че нито детето, гражданин на Съюза, което е придобило право на постоянно пребиваване, нито родителят, който действително упражнява родителските права върху него, са длъжни да притежават пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на член 7, параграф 1, буква б) от тази директива, за да запазят правото си на пребиваване в приемащата държава.

По втория въпрос

- 61 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 21 ДФЕС и член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 трябва да се тълкуват в смисъл, че що се отнася до периодите преди дете, гражданин на Съюза, да е придобило право на постоянно пребиваване в приемащата държава членка, както това дете, когато за него се претендира право на пребиваване на основание на посочения член 7, параграф 1, буква б), така и родителят, който действително упражнява родителските права върху него, трябва да имат пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на тази директива.
- 62 Съгласно член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 всички граждани на Съюза имат право да пребивават на територията на друга държава членка за срок над три месеца, но до пет години „ако [...] притежават достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си, с цел да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка през времето си на пребиваване и притежават пълно здравно застрахователно покритие в приемащата държава членка“.
- 63 Както отбелязва генералният адвокат в точки 48 и 49 от заключението си, макар формулировката на тази разпоредба на английски език да съдържа известна неяснота, от текстовете на посочената разпоредба на други езици, като немски, испански, френски и италиански, както и от общата структура и целите на Директива 2004/38, обаче ясно личи, че съгласно същата разпоредба не само гражданинът на Съюза, но и членовете на неговото семейство, които пребивават заедно с него в приемащата държава, трябва да имат пълно здравно застрахователно покритие.
- 64 В това отношение е важно да се подчертае, подобно на припомненото в точка 58 от настоящото съдебно решение, че макар родителят, който действително упражнява родителските права върху ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза, несъмнено да не попада сред членовете на семейството му по смисъла на Директива 2004/38, правото на пребиваване за срок над три месеца и до пет години, предоставено от тази директива на

- посочения ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза, все пак обхваща, за да се гарантира полезното действие на това право на пребиваване, този родител по силата на член 21 ДФЕС.
- 65 Поради това, за да се определи дали посоченият родител, гражданин на трета държава, има такова право на пребиваване поради положението на своето дете, гражданин на Съюза, следва да се провери дали това дете отговаря на предвидените в член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 условия. За целите на тази проверка тези условия трябва да се приемат за приложими по аналогия към същия родител.
- 66 Съдът вече е имал повод да констатира, че от член 7, параграф 1, буква б) във връзка със съображение 10 и член 14, параграф 2 от Директива 2004/38 следва, че през целия период на пребиваване на територията на приемащата държава членка над три месеца и до пет години икономически неактивният гражданин на Съюза трябва по-специално да притежава за себе си и за членовете на семейството си пълно здравно застрахователно покритие, за да не се превърне в неприемлива тежест за публичните финанси на тази държава членка (решение от 15 юли 2021 г., А (Обществено здравно обслужване), C-535/19, EU:C:2021:595, т. 53—55).
- 67 По отношение на положението на дете, гражданин на Съюза, което пребивава в приемащата държава с родител, който действително упражнява родителските права върху него, това изискване е изпълнено, както когато това дете има пълно здравно застрахователно покритие, което обхваща неговия родител, така и в обратния случай, когато този родител има такова покритие, обхващащо детето (вж. по аналогия решение от 19 октомври 2004 г., Zhu и Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, т. 29—33).
- 68 В случая от преписката е видно, че през разглеждания период, а именно от 1 май 2006 г. до 20 август 2006 г., VI и синът ѝ са се осигурявали в рамките на обществената здравноосигурителна система на Обединеното кралство, предоставяна безвъзмездно от National Health Service (Национална здравна служба).
- 69 В това отношение е важно да се припомни, че макар приемащата държава членка да може, при спазване на принципа на пропорционалност, да постави осигуряването в рамките на своята обществена здравноосигурителна система на икономически неактивен гражданин на Съюза, пребиваващ на нейна територия на основание член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38, в зависимост от условия, целящи този гражданин да не се превърне в неприемлива тежест за публичните финанси на посочената държава членка, като например сключването или продължаването на частна застраховка, осигуряваща пълно здравно покритие, от страна на посочения гражданин, което да позволи на тази държава членка да се възстановят разходите за здравеопазване, направени от нея в полза на същия гражданин, или пък плащането от негова страна на вноски в обществената здравноосигурителна система на същата държава членка (решение от 15 юли 2021 г., А (Обществено здравно обслужване), C-535/19, EU:C:2021:595, т. 59), следва да се отбележи, че щом гражданин на Съюза се осигурява в рамките на такава обществена здравноосигурителна система в приемащата държава членка, той притежава пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на този член 7, параграф 1, буква б).
- 70 Освен това в положение като разглежданото в главното производство, в което въпросният икономически неактивен гражданин на Съюза е дете, единият от родителите на което е гражданин на трета държава, работил и подлежал на облагане с данък в приемащата

държава през разглеждания период, би било непропорционално на това дете и на родителя, който действително упражнява родителските права върху него, да се откаже право на пребиваване на основание член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 само поради това че през този период те са били осигурени безвъзмездно в рамките на обществената здравноосигурителна система на тази държава. Всъщност не може да се приеме, че при тези условия посоченото безвъзмездно осигуряване представлява неприемлива тежест за публичните финанси на посочената държава.

- 71 Накрая, доколкото във втория си въпрос запитващата юрисдикция посочва точка 70 от решение от 23 февруари 2010 г., Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83), налага се изводът, че то е ирелевантно в случая. Несъмнено в него Съдът е приел, че правото на пребиваване в приемащата държава членка на родителя, който в действителност упражнява родителските права върху дете, упражняващо правото си на обучение съгласно член 12 от Регламент № 1612/68, не зависи от условието този родител да притежава както достатъчно средства, така че да не се превърне в тежест за системата за социално подпомагане на тази държава членка през периода на своето пребиваване, така и пълно здравно застрахователно покритие в тази държава. При все това член 12 от Регламент № 1612/68, също както и член 10 от Регламент № 492/2011, който го заменя, предоставят права само на децата на семейството на гражданин на държава членка, който е или е бил нает на работа на територията на приемащата държава членка. Съпругът на VI и баща на съответното дете обаче е гражданин на трета държава.
- 72 С оглед на гореизложените съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 21 ДФЕС и член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 трябва да се тълкуват в смисъл, че що се отнася до периодите преди дете, гражданин на Съюза, да е придобило право на постоянно пребиваване в приемащата държава, както това дете, когато за него се претендира право на пребиваване на основание на посочения член 7, параграф 1, буква б), така и родителят, който действително упражнява родителските права върху него, трябва да имат пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на тази директива.

По третия въпрос

- 73 С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали след решение, постановено през 2014 г. от Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Апелативен съд (Англия и Уелс) (гражданско отделение), Обединеното кралство), действащите реципрочни договорености между Обединеното кралство и Ирландия по отношение на здравното застрахователно покритие в рамките на общата зона за пътуване трябва да се считат за „реципрочни договорености“ и съответно за пълно здравно застрахователно покритие за целите на член 4, параграф 1 от Правилника за имиграцията от 2016 г.
- 74 Макар предвид предварителните съображения, изложени в точки 47—52 от настоящото съдебно решение, да изглежда възможно този въпрос да се преформулира в смисъл, че с него запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да установи дали член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 трябва да се тълкува в смисъл, че реципрочни договорености като действащите между Обединеното кралство и Ирландия по отношение на здравното застрахователно покритие в рамките на общата зона за пътуване могат да изпълнят изискването за притежаване на пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на тази разпоредба, трябва обаче да се констатира, че запитващата юрисдикция не предоставя информация за съдържанието на тези договорености и за значението им в рамките на спора в главното производство.

- 75 Съгласно постоянната съдебна практика обаче необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическата и правната обстановка, в която се вписват поставените от него въпроси, или най-малкото да обясни фактическите хипотези, на които те се основават. Актът за преюдициално запитване трябва да посочва и конкретните причини, поради които националният съд си задава въпроси относно тълкуването на правото на Съюза и приема за необходимо да отправи преюдициален въпрос до Съда (решение от 25 март 2020 г., *Obala i lučice*, C-307/19, EU:C:2021:236, т. 49 и цитираната съдебна практика).
- 76 Тези изисквания относно съдържанието на преюдициалното запитване са посочени изрично в член 94 от Процедурния правилник и запитващата юрисдикция следва да се съобразява с тях в рамките на въведеното от член 267ДФЕС сътрудничество (решение от 25 март 2021 г., *Obala i lučice*, C-307/19, EU:C:2021:236, т. 50 и цитираната съдебна практика). Тези изисквания са припомнени и в Препоръките на Съда на Европейския съюз към националните юрисдикции относно отправянето на преюдициални запитвания (ОВ С 380, 2019 г., стр. 1).
- 77 Тъй като в случая преюдициалното запитване не отговаря на посочените изисквания по отношение на третия въпрос, той е недопустим.

По съдебните разноски

- 78 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

- 1) Член 21ДФЕС и член 16, параграф 1 от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО, трябва да се тълкуват в смисъл, че нито детето, гражданин на Съюза, което е придобило право на постоянно пребиваване, нито родителят, който действително упражнява родителските права върху него, са длъжни да притежават пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на член 7, параграф 1, буква б) от тази директива, за да запазят правото си на пребиваване в приемащата държава.**
- 2) Член 21ДФЕС и член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 трябва да се тълкуват в смисъл, че що се отнася до периодите преди дете, гражданин на Съюза, да е придобило право на постоянно пребиваване в приемащата държава, както това дете, когато за него се претендира право на пребиваване на основание на посочения член 7, параграф 1, буква б), така и родителят, който действително упражнява родителските права върху него, трябва да имат пълно здравно застрахователно покритие по смисъла на тази директива.**

Подписи